

פרישתו של ג'ייסון גרינבלט, השליח שלא תיווך

ד"ר ליאור להרס*

ספטמבר 2019

שליח הנשיא טראמפ למזרח התיכון ג'ייסון גרינבלט היה שונה מאוד מקודמיו בתפקיד לאורך ההיסטוריה של מאמצי השלום. בעוד ששליחים ומתווכים מובילים מטעם ארה"ב היו בדרך כלל בעלי ניסיון דיפלומטי ועם מומחיות ורקע בנושאים מדיניים ובדרך כלל גם היכרות עם המזרח התיכון והסכסוך, גרינבלט הוא עורך דין שמתמחה בנדל"ן ללא שום רקע או ניסיון מדיני או היכרות עם המזרח התיכון והוא מונה לתפקיד (בדומה למינוי של קושנר) רק בשל קשריו עם הנשיא טראמפ. גרינבלט היה יועץ משפטי בעסקיו של טראמפ וסייע לו גם בקמפיין הבחירות לנשיאות. יחד עם זאת, עובדת היותו יהודי היא דווקא מכנה משותף להרבה מאוד גורמים שהובילו את צוות השלום האמריקאי לאורך השנים.

גרינבלט מונה לתפקיד זמן קצר לאחר שטראמפ ניצח בבחירות ובתחילת כהונתו נראה כי שני הצדדים מגלים נכונות לעבוד איתו. בחודשים הראשונים לכהונתו, גרינבלט נפגש מספר פעמים עם אבו מאזן ועם בכירים נוספים ברשות הפלסטינית ואף ביקר במחנה פליטים ונפגש עם סטודנטים ואנשי דת פלסטינים וישראלים. הוא אף ניסה לקדם בתחילה מהלכים של שיתוף פעולה ובין השאר היה מעורב במגעים בנושא תעלת המים שהובילו להסכמות בין השר לשיתוף פעולה אזורי צחי הנגבי וראש רשות המים הפלסטינית. אך התמונה השתנתה באופן חד בעקבות הצעדים שנקט ממשל טראמפ כלפי הפלסטינים החל בסוף 2017, ובהם העברת השגרירות לירושלים, קיצוץ בסיוע לפלסטינים, סגירת הנציגות הפלסטינית בווינגטון, התנערות מעיקרון שתי המדינות – ונוצר נתק מוחלט וחסר תקדים בין הממשל ורמאללה. גרינבלט הפך לשליח האמריקאי הראשון בתולדות תהליך השלום הישראלי-פלסטיני שאיבד למעשה קשר עם אחד הצדדים ושייך את היכולת לשמש כמתווך בין הצדדים.

נראה שבשלב זה גרינבלט, במקום לנצל את תפקידו כדי לפעול להרגעת הרוחות ולנסות לבנות במאמצים חשאיים אמון מחודש ודיאלוג, פעל דווקא להסלמת המשבר עם הפלסטינים ולהחרפת העימות המילולי הפומבי והתקשורתי עם הפלסטינים. הוא עשה זאת בניגוד לעקרונות הבסיסיים בתיווך, שמכיר כל תלמיד שנה א' ביחסים בינלאומיים. גרינבלט החל להוביל מאבקים בטוויטר עם נציגים פלסטינים שונים ופרסם ציורים בוטים של התנגחות בהנהגה הפלסטינית. בנוסף לכך, התבטאויותיו התנערו מעקרונות היסוד של תהליך השלום. הוא דיבר, בין השאר, על זכות ישראל לספח שטחים וזלזל בהחלטות הבינלאומיות בנושא הסכסוך. התמונות בהן גרינבלט סייע בניפוץ של קיר המנהרה בטקס חנוכת "דרך עולי הרגל" של עמותת אלע"ד בשכונת סילוואן בירושלים היו אקורד סיום צורם ששיקף היטב את הכיוון אליו לקח גרינבלט את תפקידו. תוכנית השלום ("עסקת המאה") המדוברת עליה גרינבלט עבד עם קושנר ופרידמן עדיין לא פורסמה, ונדחית שוב ושוב, והתוכנית הכלכלית והסדנה בבחריין לא הותירו השפעה כלשהי.

גרינבלט נכנס לתפקידו אומנם ללא ניסיון אך עם מספר מנופי השפעה שיכלו לסייע לו, ובראשם הקשר האישי יחסי האימון עם הנשיא טראמפ, ועם נכונות של הצדדים לשתף פעולה. אך תקופת שליחותו מסתיימת בכישלון של נתק היסטורי חסר תקדים בין הממשל האמריקאי והצד הפלסטיני וחסור יכולת למלא תפקיד משמעותי בזירות ובסוגיות השונות הנוגעות למרחב הישראלי-פלסטיני. אין אנו יודעים עדיין את הרקע להחלטה של גרינבלט לפרוש, אך אין ספק שיש בכך סימן מעיד לחוסר התוחלת של מהלכי "עסקת המאה" עד כה. מעניין יהיה לראות אם עזיבתו של גרינבלט תסמן שינוי גישה ומדיניות או שהיא לא תותיר שינוי וצוות קושנר-פרידמן ימשיך לדבוק בקו המדיניות הקיים.

* ד"ר ליאור להרס הוא עמית מדיניות ומנהל התוכנית לקידום שלום ישראלי-פלסטיני במכון מיתוים. הוא עמית פוסט-דוקטורט במכון ליחסים בינלאומיים ע"ש לאונרד דיוויס ובמכון למחקר ע"ש הרי"ס. טרומן באוניברסיטה העברית.